

Σε απόσταση 48 χλμ. ανατολικά της Έδεσσας, ανάμεσα στα χωριά Πέλλα και Νέα Πέλλα έχει αποκαλυφθεί ο χώρος της αρχαίας Πέλλας, πρωτεύουσας του βασιλείου των Μακεδόνων και γενέτειρας του Μεγάλου Αλεξάνδρου. Συστηματικές ανασκαφές έχουν εντοπίσει τα αρχαία (με λαξευτούς τάφους), ύστερων κλασικών και ελληνιστικό νεκροταφεία, μακεδονικούς τάφους του 300 π.Χ., το συγκρότημα των ανακτόρων σε βραχώδες ύψωμα και σε έκταση εξήντα στρεμμάτων, την αγορά των ελληνιστικών χρόνων, λουτρά, ιερά και ιδιωτικές κατοικίες με περίφημα ψηφιδωτά. Στον χώρο, λειτουργεί αρχαιολογικό μουσείο.

Τηλέφωνα: Δήμος 238.20.31.222, ΟΤΕ 238.20.31.550, Μουσείο 238.20.31.160, Αγροτικό Ιατρείο 238.20.23.555, Ταξί 238.20.31.143.

Η ιστορία της Πέλλας

Η πόλη κτίστηκε στην περιοχή της Βοττιαίας και, κατά τον Στέφανο Βυζάντιο, πήρε το όνομά της από έναν ήρωα οικιστή. Παλαιότερα, ονομαζόταν Βούνομος και Βουνόμεια. Αρχικά, ήταν παραθαλάσσια κι έπειτα παραλίμνια αλλά συνέχιζε να επικοινωνεί με τη θάλασσα μέσω καναλιού που τη συνέδεε με τον πλωτό Λουδία (απόσταση από τη θάλασσα, 120 στάδια ή 23 χλμ.). Διέθετε ισχυρή ακρόπολη και περιβαλλόταν από βαθιά και απρόσιτα τέλματα.

Ο βασιλιάς Αρχέλαος (413 – 399 π.Χ.) ήταν αυτός που μετέφερε την πρωτεύουσα των Μακεδόνων εκεί, επειδή η αρχαία πρωτεύουσα του βασιλείου, Αιγές, δεν προσφερόταν πια ως διοικητικό κέντρο. Από τότε, η Πέλλα άρχισε να αναπτύσσεται και να στολιζέται με ωραία κτίρια. Ο μεγάλος ζωγράφος Ζεύξις ο Ηρακλειώτης ήταν ένας από τους καλλιτέχνες που κλήθηκαν εκεί, ενώ στα ανάκτορα και την πόλη έζησαν ο Ευριπίδης και πολλοί άλλοι.

Στα χρόνια του Φιλίππου Β' (359 – 336 π.Χ.), η Πέλλα είχε φθάσει σε πολύ μεγάλη ακμή, παρ' όλο που ο Αθηναίος ρήτορας Δημοσθένης μιλούσε εξευτελιστικά γι' αυτήν (στον λόγο «περί στεφάνου» την αποκαλεί μικρό και άδοξο χωριό). Φυσικά, στον Δημοσθένη προκαλούσε αλλεργία καθετί που είχε να κάνει με τη Μακεδονία.

Από τους διαδόχους του Μεγάλου Αλεξάνδρου, ο Κάσσανδρος, ο Δημήτριος ο Πολιορκητής και ο Λυσιμάχος προσπάθησαν να κάνουν πρωτεύουσές τους τις πόλεις που οι ίδιοι ίδρυσαν (Κασσάνδρεια, Δημητριάδα, Λυσιμάχεια) αλλά δεν έζησαν να τις παγιώσουν. Το «αντίπαλο δέος», η Θεσσαλονίκη (βλ. [Πατριδογνωσία] «**Ιστορία της Θεσσαλονίκης**»: Στη σκιά των γεγονότων), πήρε επάνω της στα χρόνια του Αντίγονου Β' Γονατά (276 – 239 π.Χ.) αλλά η Πέλλα παρέμενε πρωτεύουσα του βασιλείου. Ο Γονατάς άλλωστε φιλοδόξησε να μεταβάλει την Πέλλα σε κέντρο του ελληνικού πολιτισμού και προσκάλεσε σ' αυτήν φιλόσοφους και συγγραφείς. Ήταν ο ίδιος μαθητής του Ζήνωνα του Στωικού, μετριοπαθής, καλοσυνάτος και γενναιόδωρος και θεωρούσε την βασιλεία «ένδοξη δουλεία».

Οι διάδοχοι του Γονατά, Δημήτριος Β' (239 – 229 π.Χ.) και Αντίγονος Γ' Δώσων (229 – 221 π.Χ.), είχαν να αντιμετωπίσουν περιπλοκές σε θέματα συνόρων, βρέθηκαν συνέχεια να πολεμούν και δεν ασχολήθηκαν ιδιαίτερα με την Πέλλα. Οι τελευταίοι βασιλιάδες της Μακεδονίας, ο Φίλιππος Ε' (221 – 179 π.Χ.) και ο Περσέας (179 – 168 π.Χ.), έχασαν τους πολέμους με τους Ρωμαίους σε αποφασιστικές μάχες στις Κυνός Κεφαλές και έξω από την Πύδνα. Η Πέλλα περιορίστηκε αρχικά να γίνει πρωτεύουσα της τρίτης από τις τέσσερις μερίδες, στις οποίες χωρίστηκε η Μακεδονία.

Κάποιος Ανδρίσκος εμφανίστηκε ως νόθος γιος του Περσέα, γνήσιος διάδοχος του θρόνου. Πήγε στην Πέλλα και αναγορεύτηκε βασιλιάς. Το καλοκαίρι του 148 π.Χ., σε αποφασιστική μάχη στα νότια της Πύδνας, νικήθηκε από τον Ρωμαίο στρατηγό Κόιντο Καϊκύλιο Μέτελλο. Η ήττα έδωσε στους Ρωμαίους την ευκαιρία να καταστρέψουν την Πέλλα. Η πόλη κύλησε στην παρακμή καθώς οι κατακτητές έδιναν προτεραιότητα στην Θεσσαλονίκη, επειδή η Πέλλα θύμιζε τις ένδοξες μακεδονικές μέρες του παρελθόντος. Ο Ιούλιος Καίσαρ ήταν αυτός που την κήρυξε οριστικά «ρωμαϊκή αποικία».

Συνέχισε να υπάρχει. Στη σύνοδο της Χαλκηδόνας (451 μ.Χ.), αναφέρεται η συμμετοχή επισκόπων από την Πέλλα. Τον ΣΤ' αιώνα, μνημονεύεται από τον Ιεροκλή και τον Ι' από τον Κωνσταντίνο τον Πορφυρογέννητο. Μετά, έπεσε σε αφάνεια.

(Έθνος της Κυριακής, 2001 – 2002) (τελευταία επεξεργασία, 1.4.2011)